

Enorme verslechtering van pensioenen.

Voor veel Nederlanders zal het pensioen niet hoger zijn dan zo'n 50 procent van het laatstverdiende loon, blijkt uit berekeningen in opdracht van de Volkskrant.

Van verslaggeefster Yvonne Hofs.

Dooreen reeks pensioenhervormingen zijn Nederlandse pensioenen in vijftien jaar tijd met 15 tot 35 procent verlaagd. Dit blijkt uit berekeningen die pensioenbeheerder Syntrus Achmea op verzoek van de Volkskrant heeft uitgevoerd. Om dat veel lagere pensioenen bij elkaar te 'verdienen', moeten de twintigers van nu zo'n tien jaar langer werken dan hun grootouders en betalen ze aanzienlijk meer pensioenpremie. Het pensioenstelsel is de afgelopen jaren dramatisch versoberd.

De toenemende vergrijzing, potverteren door pensioenfondsen in het verleden (?¹) en twee beurscrises kort na elkaar, zijn daaraan debet.² Om de gevolgen daarvan het hoofd te bieden, zijn de pensioenfondsen sinds 2000 massaal overgestapt van eindloon- naar middelloonregelingen.³ Daarnaast hebben ze pensioenpremies stelselmatig verhoogd en laten ze de pensioenen al jaren niet meer meestijgen met de lonen en de inflatie. In 2013 zullen tientallen fondsen de pensioenen vrijwel zeker moeten korten.

Het kabinet-Rutte 2 doet een duit in het zakje door met ingang van 2015⁴ de pensioenopbouw

¹ Vermoedelijk wordt bedoeld op het ABP dat in de jaren negentig van de vorige eeuw bij wet los is gemaakt van het Rijk, alsmede het "afroombwetsvoorstel te grote pensioenvermogens" van Lubbers 2, dat pas bij de pensioenwetaanpassing in 2005 door minister Zalm, minister van Financiën in één van de kabinetten Balkende is ingetrokken. (jd)

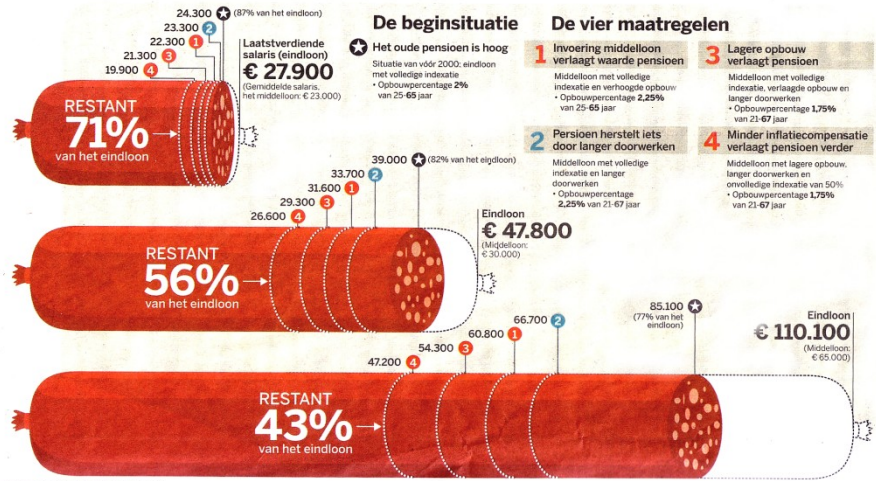
² Bij de pensioenwetswijziging van 2006 is de wettelijke vaste rekenrente van 4% marktconform aangepast en flexibel gemaakt vanwege de hoge dagrente standen van destijds. Niemand kon de financiële crisis van 2007 en 2008 voorzien, waardoor de (dag-) rekenrente daalde naar 1 tot 1,5 %. Dát stortte de pensioenfondsen in de proplemen. Per 24 september 2012 is met een noodvoorziening – passend binnen de wettelijke kaders - met een z.g. de ultralange termijnrente-formule enigszins gerepareerd. (jd)

³ (Is wettelijk de mogelijkheid daartoe geboden dmv pensioenwet- en -contractaanpassingen. jd)

⁴ In 2015 zullen ook de nieuwe spelregels voor het Financieel toetsingskader worden vastgesteld, waarbij zeer waarschijnlijk óók de opbrengsten uit rendementen een uitgangspunt zullen zijn bij de vaststelling van de z.g. dekkingsgraadformule.

Pensioen daalt flink in waarde door vier pensioenhervormingen

Drie rekenvoorbeelden

fors te verlagen. Werknemers bouwen daardoor per gewerkt jaar veel minder pensioen op en komen aan het eind dus ook veel lager uit.

Sluipmoord

Uit enquêtes (onder meer van de Autoriteit Financiële Markten) blijkt keer op keer dat de bevolking zich nog niet bewust is van deze enorme verslechtering. Dat komt doordat de gevolgen van de 'sluipmoord' op de pensioenen pas op de pensioendatum zichtbaar worden.

Tweederde van de Nederlanders rekt nog altijd op een pensioen van 70 procent van het laatstverdiende loon.⁵

Het PFZW heeft in de 2^e week van december 2012 al een voorschotje genomen, door hier op een eigen nieuwe vorm van pensioencontract voor al hun deelnemers (inclusief gepensioneerden) te presenteren, uiteraard passende binnen de dan vast te stellen nieuwe wettelijke kaders. (jd)

⁵ De pensioenspaarders doen er goed aan zich goed te oriënteren op de periodiek verschijnende pensioenpaar-overzichten die men als spaarder van het pensioenfonds krijgt toegezonden. Dáár staan de bedragen die al (verder) sparende tot uitkering komen.

Niet langer is het 'garantiepercentage' leidend zijn voor het besteedbare inkomen uit je pensioen, maar het uiteindelijke bedrag in geld wat dan maandelijks (levenslang) tot uitkering kan komen, zoals berekend in de resp. opeenvolgende periodieke overzichten.

Het is nu al zo dat plm. 60% van de huidige uitkering niet betaald wordt uit de ingelegde pensioengelden, maar dat dit mogelijk gemaakt wordt door rendementen op beleggingen.

Met percentages 'als garantie' kun je in 2012 eigenlijk niet meer rekenen. Wel met de ambitie van een zo stabiel mogelijk besteedbaar pensioeninkomen.

Behalve voor de laagste inkomensgroepen is dat een onrealistische verwachting.

Iets tussen de 50 en 60 procent lijkt voor de meeste mensen het hoogst haalbare.

De Volkskrant heeft als eerste het effect van de opeenvolgende pensioenmaatregelen afzonderlijk laten doorrekenen. Daaruit blijkt dat de pensioenen door de overgang van een eindloon naar een middelloonstelsel 7 tot 22 procent zijn gedaald. De verhoging van de pensioenleeftijd heeft 4 tot 6 procent van dat verlies weer goed gemaakt. Werknemers blijven immers langer werken en bouwen dus ook langer pensioen op. De verlaging van de jaarlijkse pensioenopbouw met 0,5 procentpunt, een maatregel die in 2015 ingaat, hakt 7 tot 9 procent van de pensioenen af. Door het achterwege laten van de prijscompensatie slinkt het pensioen met nog eens 5 procent.

Pensioenpremie

De verhoging van de pensioenpremies die de laatste jaren heeft plaatsgevonden en de pensioenkortingen die op stapel staan, zijn in dit model niet meegenomen.

De premieverhogingen hebben geen invloed op de hoogte van het pensioen, maar maken het pensioen voor de huidige werkenden wel duurder. Zij betalen meer premie voor een lager pensioen.⁶ De kortingen die tientallen pensioenfondsen in 2013 waarschijnlijk moeten doorvoeren, zijn niet meegenomen in de berekening omdat de hoogte daarvan nog onduidelijk is.

Op dat punt bestaan er bovendien grote verschillen tussen pensioenfondsen.

In de laatste stap is er gerekend met onvoldedige indexatie - het aanpassen van het pensioen aan de inflatie.

In de berekening stijgen de pensioenen maar voor de helft mee met de inflatie, die in het rekenmodel op 2,5 procent per jaar is gesteld.

De totale pensioenschade voor lage inkomens (beneden modaal) bedraagt in het model zo'n 16 procent.

Hoge inkomens van twee tot drie keer modaal gaan er 34 procent op achteruit.

Voor lage inkomens is de schade beperkt, omdat zij maar weinig aanvullend pensioen opbouwen.

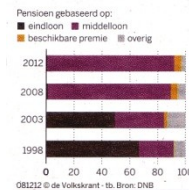
Het grootste deel van het pensioen van mensen met een beneden modaal inkomen bestaat uit de AOW.

De AOW wordt nog wel jaarlijks met de inflatie verhoogd, het aanvullend pensioen niet.

De genoemde pensioenhervormingen betreffen het aanvullend pensioen, niet de AOW.

Middelloon is norm

Percentage pensioenfondsideelnemers van het totaal, naar soort regeling

081212 © de Volkskrant - tb. Bron: DNB

Waardeverlies

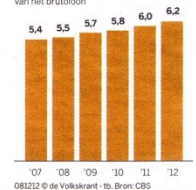
Tussen 2002 en 2012, in procenten

081212 © VK - tb. Bron: DNB, CBS, Towers Watson

Pensioenpremie werknemers blijft stijgen

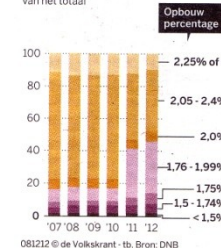
Gemiddelde premie als percentage van het brutoloon

081212 © de Volkskrant - tb. Bron: CBS

Opbouwpercentage

Percentage pensioenfondsideelnemers van het totaal

081212 © de Volkskrant - tb. Bron: DNB

Langer doorwerken

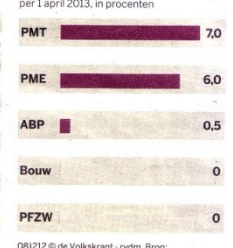
Voorstel uit het Lenteakkoord, het kabinet komt mogelijk nog met een versnelling

Jaar	Maanden	Leeftijd
2013	1 maand	65 jaar en 1 maand
2014	1 maand	65 jaar en 2 maanden
2015	1 maand	65 jaar en 3 maanden
2016	2 maanden	65 jaar en 5 maanden
2017	2 maanden	65 jaar en 7 maanden
2018	2 maanden	65 jaar en 9 maanden
2019	3 maanden	66 jaar
2020	3 maanden	66 jaar en 3 maanden
2021	3 maanden	66 jaar en 6 maanden
2022	3 maanden	66 jaar en 9 maanden
2023	3 maanden	67 jaar

081212 © VK - rvd.m. Bron: www.rendement.nl

Korting dreigt

Voorgestelde korting van pensioenen per 1 april 2013, in procenten

081212 © de Volkskrant - rvd.m. Bron:

Zo staat e.e.a. ook in het pensioenakkoord van 2010. Zie ook de rapportages van de commissie Goudzwaard van 2010 die ten grondslag liggen aan het pensioenakkoord van 2011.

In zoverre vin ik dit Volkskrant artikel wat eenzijdig door alleen te publiceren in 'percentages', hoe goed dit artikel ook inzicht biedt in de mechanismen die rondom het pensioensparen spelen. (jd)

⁶ *Hierbij merk ik op dat hierover een reeks van vergelijkingen is terug te vinden in één van de bijlages van het pensioenakkoord 2010. Die heb ik in de 16 landelijk uitgevoerde CNV-senioren-ODP-voorlichtingssessies van najaar 2010 al toegelicht.*

Ik gebruik ze nog steeds bij eenmalige voorlichtingen aan groepen gepensioneerden om uit te leggen hoe e.e.a. uiteindelijk werkt!

De z.g. 'garanties' moeten sinds de pensioenwet-aanpassingen van de jaren 'negentig' van de vorige eeuw vertaald worden als ambities.

De uiteindelijke 'garanties' (met de kennis van toen) blijken inmiddels (meer dan) boterzacht! (jd).

De sluipmoord op het welvaartsvaste pensioen

De financiële crises en de voortgaande vergrijzing hebben pensioenfondsen in de problemen gebracht. Die zijn op zes manieren de ontstane gaten gaan dichten. Weinig mensen beseffen dat zij daardoor in de toekomst een inkomensdaling van tientallen procenten zullen moeten slikken.

Door Yvonne Hofs

Het Nederlandse pensioenstelsel is het afgelopen decennium enorm verslechterd. Het uiteen spatten van twee zeepbellen op de beurs (de internetzeepbel in 2001 en de Amerikaanse huizenmarktzeepbel in 2008) plus de vergrijzing hebben er bij de pensioenfondsen zo ingehakt, dat een waardevast pensioen er niet meer in zit.

Dat geldt zowel voor oudere als voor jongere generaties.

De koopkracht van gepensioneerden daalt elk jaar, omdat de pensioenen niet meer meestijgen met de inflatie. In 2013 moeten veel pensioenfondsen de pensioenen zelfs verlagen. Daarbij komt dat het pensioenstelsel door opeenvolgende hervormingen aanzienlijk is versoberd.

Werkenden merken nog niets van de sloopwerkzaamheden, maar hun pensioen (inclusief AOW) zal dramatisch lager uitvallen dan dat van de generaties voor hen.

De twintiger Luna, die in 2015 op haar 21ste begint met haar pensioenopbouw, krijgt op haar 67ste 15 tot 35 % minderpensioen dan haar opa Henk, die in het jaar 2000 op zijn 61ste stopte met werken. En om dat veel lagere pensioen 'te verdienen' moet Luna ongeveer tien jaar langer werken dan Henk in zijn tijd.

Als de beleggingsresultaten van de pensioenfondsen de komende decennia (zeer) sterk verbeteren en de rente flink stijgt, zal het pensioenverschil tussen Luna en haar opa minder groot zijn dan hierboven geschetst. Maar als dat niet gebeurt, zal de pensioenkloof tussen jong en oud nog wijder gapen. De opgelopen schade lijkt al te groot om nog in te kunnen lopen.

Jongeren bouwen in elk geval structureel minder pensioen op dan hun ouders en grootouders, ongeacht de toestand van de economie en de effectenbeurzen.

De achteruitgang in de afgelopen tien jaar is vooral te wijten aan versoberingen die de pensioenfondsen zelf hebben doorgevoerd. Zoals de overgang van een eindloon- naar een middenloon-regeling en soms een beschikbare premie-regeling; het achterwege laten van prijs- en looncompensatie; of het verhogen van de pensioenpremies. De fondsen werden daartoe gedwongen omdat gepensioneerden steeds langer leven.

De toekomstige pensioenen gaan daardoor meer geld kosten dan de som waarmee de fondsen rekening hadden gehouden. Door de vergrijzing moeten bovendien steeds minder werkenden de pensioenen van steeds meer gepensioneerden financieren.

Ook de tegenvallende beleggingsresultaten in de laatste tien jaar dragen bij aan het kapitaaltekort van pensioenfondsen.

Het regeerakkoord van het kabinet Rutte 2 holt de toekomstige pensioenen nog verder uit.

De wettelijke opbouw gaat fors omlaag, waardoor veertig jaar werken vanaf 2015 veel minder pensioen oplevert.

De toekomstige generaties gaan bovendien pas op hun 67ste met pensioen in plaats van op hun 65ste. Zij krijgen dus 24 maanden minder pensioen uitgekeerd dan hun voorgangers, zonder dat daar enige compensatie tegenover staat.

Toch klinkt er nauwelijks protest.⁷

De meeste Nederlanders zien de gevolgen immers pas op hun pensioendatum. Dan zullen ze van een koude kermis thuiskomen, want de gemiddelde Nederlander heeft een veel te rooskleurig beeld van zijn pensioen, wees een enquête van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) begin 2012 jaar uit.

Tweederde van de Nederlanders rekent nog altijd op het 'normpensioen' van 70 % van het laatst verdiende loon.

Voor de mensen die in 2011 met pensioen gingen, was dat inderdaad een realistische verwachting.

⁷ *Aardige stelling van de journalist. Maar hij klopt niet. Iedereen in Nederland weet dat langer doorwerken noodzakelijk wordt – en op zich ook niet ongezond is – omdat we allemaal, gezond en wel, steeds ouder worden en dus onze steentjes in de economie kunnen bijdragen, mede om er zelf gezond bij te blijven (!) (jd)*

De OESO schreef in 2011 in een rapport dat de gemiddelde Nederlander een pensioen van ruim 89 procent van zijn gemiddelde loon genoot. Dat komt inderdaad overeen met circa 70 procent van het laatstverdiende salaris. Dit percentage zal door het achterwege blijven van de inflatiecompensatie en de aankomende pensioenkortingen snel verslechteren. De AFM berekende in 2011 dat de helft van de mensen die nu 55 tot 65 jaar oud zijn minder dan 60 % van het laatstverdiende loon als pensioen zal krijgen. De 'sluipmoord' op het welvaartsvaste pensioen heeft zich in zes stappen voltrokken.

1. Van eindloon- naar middelloonregeling.

De sloopwerkzaamheden vingen al vóór 2000 aan. Tussen 1990 en 2008 hebben bijna alle pensioenfondsen de eindloonregeling ingeruild voor een middelloonregeling. In 1995 zat nog 75 % van de werknemers in een eindloonregeling. In 2012 is dat nog maar 0,6 %.

Een eindloonregeling geeft de pensioenfondsdeelnemer recht op een pensioen dat 70 % van het laatstverdiende loon bedraagt. Het carrièreverloop is in een eindloonregeling dus niet van belang. Alleen het salaris vlak voor het pensioen doet ertoe, want daar wordt de hele pensioenopbouw over veertig jaar met terugwerkende kracht op gebaseerd.

Bij een middelloonregeling is het gemiddelde salaris over de hele loopbaan de basis voor het pensioen. Omdat het salaris tijdens de loopbaan doorgaans stijgt, is het gemiddelde salaris bijna altijd (fors) lager dan het eindloon. De pensioengrondslag is op deze manier dus enorm verlaagd. Jongeren hebben hiervan meer last dan ouderen, omdat bij de overgang de pensioenrechten die al waren opgebouwd onaantast bleven.

De laatste jaren is de beschikbare premieregeling in opmars.

Daarin wordt het normpensioen helemaal los gelaten. De deelnemer krijgt van de werkgever slechts de toezegging dat die maandelijks een bepaald bedrag in de pensioenpot stort. De 'goden'⁸ (lees: premie pensioeninstellingen PPI) en het beursklimaat bepalen welk pensioen dat uiteindelijk oplevert.

⁸ *Premie Pensioeninstellingen, waarbij alleen de deelnemer zelf zijn pensioenpremie inlegt en de werkgever niet..., conform een aldus overeengekomen arbeidscontract (!).*

Alle risico's zijn in dit systeem voor de werknemer.

Het verschil tussen beschikbare premie en middelloon wordt wel steeds kleiner, want de pensioengaranties zijn tegenwoordig ook bij middelloonregelingen zo zacht als boter. Een middelloonregeling geeft in principe recht op een nominaal pensioen (een bepaald pensioen in euro's) dat afgeleid is van het gemiddelde salaris. Maar als het pensioenfonds een te lage dekkinggraad (reserve) heeft, kan het pensioen verlaagd worden. Ook garandeert een nominaal pensioen geen koopkrachtbehoud.

2. Achterblijven van indexatie

Dat is dus het tweede probleem: de laatste acht jaar stijgen de meeste, pensioenen niet meer volledig mee met de inflatie. Indexatie was altijd al een voorwaardelijke toezegging en geen keiharde garantie, maar ze vond tot 2004 in de praktijk altijd plaats. Sterker nog, tot dat jaar stegen de pensioenen vaak háarder dan de inflatie en werden gepensioneerden dus elk jaar welvarender.

In 2004 en 2005 trokken de fondsen aan de noodrem en werd er niet volledig geïndexeerd. In 2006, 2007 en 2008 is de schade deels ingehaald door middel van 'in haalindexaties', maar sinds 2009 zit er weer helemaal de klad in. Enkele uitzonderingen daargelaten, is er de laatste vierjaar niet geïndexeerd, blijkt uit cijfers van pensioenadviseur Towers Watson. De inflatie over die periode bedroeg 7,6 %.

De pensioenen en pensioenrechten van miljoenen Nederlanders zijn de afgelopen vier jaar in feite met dat percentage verlaagd, zonder dat dit veel ophef heeft veroorzaakt. Dit heeft te maken met iets wat economen 'geldillusie' noemen: mensen kijken naar het absolute pensioenbedrag. Ze zijn boos als daar een euro vanaf gaat, maar zolang het bedrag niet daalt, denkt men dat men schadevrij blijft. Terwijl een pensioen van € 20.000,- dat niet geïndexeerd wordt, bij een gemiddelde inflatie van 2,5 procent over 28 jaar evenveel waard is als € 10.000,- nu.

Voor de vijf grootste pensioenfondsen bedraagt de indexatieschade over de afgelopen elf jaar (2001 – 2012) tussen de 1,2 % in de bouw en 8,8 % in de grootmetaal.

Een uitschieter - naar beneden - is het pensioenfonds voor de drankenindustrie. Dat heeft in die periode een indexatieachterstand van maar liefst 19 % opgebouwd.

Ook in 2013 zullen de meeste pensioenfondsen niet indexeren.

PFZW, het pensioenfonds voor de zorg, heeft al aangekondigd ook in 2014 de indexatie te schrappen. De schade door niet of niet volledig indexeren kan de komende jaren gemakkelijk oplopen tot 15 procent.

3. Verhoging van de pensioenpremies

Behalve het achterwege laten van de indexering hebben de meeste pensioenfondsen de laatste jaren de pensioenpremies verhoogd.

De gemiddelde werknemerspremie is tussen 2007 en 2012 gestegen van 5,4 naar 6,2 % van het brutoloon.

Werknemers zijn dus meer premie gaan betalen, maar ze krijgen daar een aanzienlijk lager pensioen voor dan de huidige gepensioneerden. Die laatsten hebben achteraf gezien te weinig premie betaald -in de eerste plaats omdat zij langer leven dan de pensioenfondsen hadden begroot. Hun pensioenpremies waren afgestemd op een levensverwachting van 13 á 14 jaar na hun pensionering, maar zij leven tegenwoordig gemiddeld nog 17 tot 18 jaar. Voor die vier extra pensioenjaren hebben de huidige gepensioneerden nooit betaald.

Ten tweede waren de pensioenfondsen dankzij de *bonanza* op de beurzen in de jaren negentig zó rijk, dat zij de pensioenpremies toen verlaagden, of zelfs helemaal lieten vallen ⁹.

Achteraf gezien hadden de fondsen hun toenmalige deelnemers beter niet op deze 'premievakanties' kunnen trakteren; dan hadden ze nu steviger buffers gehad om de crisis te doorstaan. Het zijn veelal 65-plussers die als werknemer van de premievakanties hebben geprofiteerd.

Zij betalen nu deels alsnog de prijs, doordat hun pensioenen worden verlaagd of niet geïndexeerd. Maar de jongeren, die nooit van de premievakanties hebben geprofiteerd, betalen mee in de vorm van hogere premies en doordat hun pensioenopbouw wordt gefrustreerd.

Daarbij komt dat sommige werknemers nog steeds vutpremie betalen voor anderen, terwijl zijzelf nooit aanspraak kunnen maken op dat vroegpensioen.

De vut en het prepensioen werden afgeschaft in 2006, maar werknemers die op dat moment 56 jaar of ouder waren, behielden hun vutrechten.

De laatsten van die groep gaan pas in 2015 met pensioen en leven van een vut-uitkering die wordt betaald door de huidige werkenden.

4. Verlaging van de pensioenopbouw

De pensioennorm (het pensioen waarnaar pensioenfondsen streven) is al sinds jaar en dag 70% van het laatstverdiende brutosalaris. Doordat de pensioenfondsen massaal overstapten van een eindloon- naar een middelloonregeling, werd het moeilijker die norm te halen, omdat het salaris waarmee het pensioen berekend wordt in een middelloonregeling lager is dan in een eindloonregeling.

Om het ontstane gat te repareren, werd het standaard opbouwpercentage verhoogd van 1,75 procent naar 2,25 procent. Daarmee kon alsnog de norm van 70% van het laatstverdiende brutosalaris worden gehaald.

Het opbouwpercentage is het percentage van het bruto jaarloon dat een werknemer er jaarlijks aan pensioenrechten bij krijgt.

Maar het kabinet Rutte 2 heeft nu besloten dat 70% van het bruto gemiddelde loon ook wel genoeg is om als gepensioneerde van te leven. De streefnorm wordt dus pardoes verlaagd.

Dat schept voor het kabinet ruimte om het maximale opbouwpercentage weer te verlagen van 2,25 procent naar 1,75 procent. (!)

Op dit moment bouwt 86 procent van de werkenden per jaar méér op dan die 1,75 procent. Zij gaan er vanaf 2015, als de nieuwe norm in gaat, allemaal op achteruit.

Door deze maatregelen worden jongeren het hardst getroffen. Een werknemer van 55 jaar heeft immers al dertig jaar pensioen opgebouwd, à raison van 2,25 procent per jaar.

Die rechten blijven staan.

Alleen de laatste tien jaar van zijn arbeidsleven bouwt deze oudere werknemer minder pensioen op.

Wie pas in 2015 aan zijn loopbaan begint, bouwt gedurende meer dan veertig jaar 'maar' 1,75 procent pensioen per jaar op. Een verlaging van het opbouwpercentage met een kwart procentpunt scheelt 3 á 4 procentpunt van het eindpensioen. Een halve procentpunt minder betekent dus dat het pensioen 6 tot 8 % lager uitvalt.

Van alle werknemers heeft nu nog 45 procent een opbouwpercentage van 2 procent of meer.

⁹ Maar ook mede onder druk van verevening/afroming c.f. het wetsvoorstel van de kabinetten Lubbers 2 en Kok, pas ingetrokken bij de pensioenwetaanpassing van 2006. (jd)

5. Pensioenleeftijd 67: langer doorwerken

De pensioenleeftijd gaat vanaf 2013 geleidelijk omhoog naar 67jaar. De huidige werkenden moeten dus langer wachten op hun pensioen dan de generaties voor hen. Die generaties stopten overigens al veel eerder met werken dan op hun 65ste, tonen de statistieken aan.

Tot 2006 bestonden de vut en andere vormen van prepensioen nog.

Vijftigers en zestigers maakten daar massaal gebruik van.

In 2001 stopte de gemiddelde Nederlander op een leeftijd van 60,8 jaar met werken.

In 2011 was dat al gestegen naar 63,1 jaar, omdat de vele 'glijbanen' naar het pensioen (vijf jaar WW, prepensioen, vut, levensloopregeling) een voor een zijn afgebroken.

Vanaf 2021 moet iedereen tot zijn 67ste aan de bak.

Dat betekent ook: langer pensioen- en AOW-premies betalen en minder lang pensioen 'genieten.'

Maar de pensioenen gaan daarbij niet omhoog, integendeel.

Langer doorwerken is een bezuinigingsmaatregel (het bespaart de overheid AOW) en een herstelmaatregel (de pensioenfondsen hoeven per deelnemer twee jaar minder pensioen uit te keren en ontvangen langer premies).¹⁰

Vóór 2000 bouwden de meeste werknemers met veertig jaar werken een pensioen op van 70% van het laatst verdiende loon. Vanaf 2015 moeten Nederlanders tien jaar langer werken voor een pensioen dat 15 tot 35 procent lager is.

¹⁰ *Reeds in 1975 wees toenmalig minister Suurhof – die de AOW-wet invoerde- er op dat regelmatig leeftijdsaanpassingen qua pensioenleeftijd zouden moeten doorgevoerd, omdat men toen al bekend was met stijging van de gemiddeld.*

In 1984 heeft oud minister-president Drees in een interview voorts opnieuw gewezen op de noodzaak van verhoging van de AOW-leeftijd, wilde men het AOW-welvaartsniveau kunnen handhaven.

Pas in 2009 is Minister Donner van Sociale degene geweest die de 'kat' de bel aangeboden heeft door een onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheden en de noodzakelijkheden van een verhoging van de AOW-leeftijd: het rapport Bakker.

In 2010 bleek het 'verhogingstaboe' ook qua politieke meerderheid te kunnen worden doorbroken.

Sommige politieke partijen en vakbonden hebben daar in 2012 nog steeds moeite mee. Hun argumentatie hiervoor is divers, maar lijkt actueel gezien weinig houdbaar.

Zie ook de serie formules hierover in de bijlage van het pensioenakkoord van 2010/2011. (jd)

Tegenwoordig begint de pensioenopbouw namelijk al op 21-jarige in plaats van 25- jarige leeftijd (dit is in 2007 veranderd).¹¹

Hoogopgeleiden die lang studeren en pas op hun 25ste aan hun eerste baan beginnen, missen dus al direct vier jaar pensioenopbouw.

Daardoor zullen ze het nieuwe normpensioen van 70% middelloon niet meer halen.

Nederlanders die tussen hun 15de en 65ste minstens een jaar in het buitenland hebben gewoond, halen het normpensioen evenmin.

Zij krijgen minder AOW. Voor elk jaar dat ze als expat buiten de grenzen hebben gebivakkeerd, ontvangen ze na hun pensioen 2% minder AOW.

6. Korten: verlagen van het pensioen

Premieverhogingen en niet indexeren zijn niet voldoende gebleken om de pensioenfondsen er weer bovenop te helpen. De fondsen die eind december 2012 geen dekkingsgraad hebben van minstens 105% procent, moeten in 2014 van De Nederlandsche Bank de pensioenen verlagen.¹²

Volgens pensioenadviesbureau Mercer zullen er van de 376 pensioenfondsen 65 tot 70 die stap moeten zetten. Daaronder zijn vrijwel zeker drie van de vijf grootste pensioenfondsen van Nederland.

Het ABP heeft al medegedeeld dat de pensioenen (en pensioenrechten) per april 2013 met 0,5% worden gekort. Het pensioenfonds voor de kleinmetaal PME verwacht 6% te moeten korten, het pensioenfonds voor de grootmetaal PMT7 %. Samen hebben deze drie fondsen 4,6 miljoen deelnemers.

Mercer voorspelt dat tientallen fondsen in 2014 de pensioenen verder zullen moeten verlagen.

Doordat de fondsen wanneer ze moeten afstempelen uiteraard ook niet indexeren, gaat het dan ineens wel erg hard naar beneden.

¹¹ *Opmerking hierbij: in de jaren '70 van de vorige eeuw is op een gegeven moment de pensioenafdrachtplichtige leeftijd op 25 jaar gesteld. Men kon – met het toen berekende percentage – tot aan het de pensioenleeftijd een 'volledig' pensioen opbouwen in 40 werkzame pensioenjaren. Verhoging van deze leeftijd was voor kleine bedrijven aantrekkelijk qua afdrachtplicht onder de onkostennoemer sociale lasten. Jonger dan 25 jaar was het personeel aanzienlijk 'goedkoper' voor de werkgever. (jd)*

¹² *Medio april 2014 zal dat voorveel pensioenfondsen het geval zijn, omdat de door hen – volgens de pensioenwet voorgeschreven – opgestelde en uitgevoerde 'herstelplannen in drie jaar' kennelijk niet dát resultaat hebben gehaald wat was bedoeld om kortingen op de pensioen te voorkomen. Dit ondanks de twee jaren extra respijt die men van het ministerie van Sociale Zaken heeft gekregen. (jd)*

Gepensioneerden voelen die kortingen meteen in de portemonnee, werkenden verliezen een stuk pensioenopbouw.

Werknemers die vlak voor hun pensioen zitten, worden daarbij harder geraakt dan jongeren, omdat jongeren nog maar weinig pensioenrechten hebben opgebouwd.

In theorie kan het verlies worden goedge maakt als de pensioenfondsen er beter voorstaan; maar daar is heel wat voor nodig.

Inhaalindexaties zijn doorgaans pas aan de orde als de dekkingsgraad van het fonds minimaal 115 procent bedraagt. Bij de twee grootste fondsen ABP (135 procent) en PFZW (ongeveer 150 procent) ligt die grens veel hoger. De dekkingsgraden zullen ongeveer tien jaar lang boven dat niveau moeten verkeren om alle inflatieschade te repareren die tijdens de huidige crisis wordt opgelopen.

Conclusie

De aanstaande korting van de pensioenen is de zichtbaarste van de genoemd ingrepen.

Die wekt dan ook de meeste maatschappelijke beroering.

De schade die ontstaat door het niet-indexeren en het verlagen van de opbouw is echter minstens zo groot, zo niet groter.

Die schade wordt echter pas na tientallen jaren zichtbaar, en wel op de pensioendatum.

De meeste werkenden beseffen nauwelijks wat hun boven het hoofd hangt, en houden daarom (nog) geen rekening met een dramatische inkomensval op het moment dat ze met pensioen gaan.

Ongelukkig genoeg vervalt ongeveer tegelijkertijd voor een groot aantal (bijna) gepensioneerden de hypotheekrenteaftrek. Die is in 2001 namelijk tot dertig jaar beperkt. Degenen die na 2012 een huis kopen, moeten verplicht aflossen, maar huizenbezitters die pakweg tussen 2000 en 2011 hebben gekocht, grossieren in (hoge) aflossingsvrije en beleggingshypotheek.

Op die circa 3,5 miljoen hoog risicohypotheek wordt tot nu toe niet of nauwelijks afgelost. Dat betekent dat honderdduizenden huiseigenaren die tussen 2031 en 2041 met pensioen gaan, geconfronteerd zullen worden met een inkomensdaling van tientallen procenten die min of meer samenvalt met een woonlastenstijging van honderden euro's per maand.

Oftewel: een financiële ramp is in de maak, tenzij de dertigers en veertigers van nu zelf meer gaan sparen voor hun pensioen en/of de aflossing van hun hypotheek.

En dan hebben we het nog niet gehad over de 760.000 zelfstandigen zonder personeel die Nederland telt, een snel groeiende groep. Uit diverse onderzoeken is naar voren gekomen dat ongeveer een kwart van de zzp'ers helemaal geen pensioen opbouwt, en na hun 67ste dus van de AOW moet leven.

Nog eens ongeveer een kwart geeft bij enquêtes aan onvoldoende pensioen op te bouwen.

13

13 NB:

Ik heb de vrijheid genomen om bij het digitaliseren van dit - op zich uitstekende - Volkskrant artikel via voetnoten mijn opmerkingen en commentaren te plaatsen, daar waar ik de informatie onvolledig acht of te tendentius vind. Dit op basis van de door mij verzorgde vele voorlichtingsactiviteiten op dit gebied aan CNV-senioren en gepensioneerden in het land namens de gezamenlijke georganiseerde pnder de CNV parapl.

Overigens: ook de rapportage van de Commissie Goudswaard in 2010 aan de minister van Sociale Zaken duidt op een andere waardering van uit te keren pensioenen. Niet de 'garantie' van de nominale' bedragen op basis van bepaald percentage van 'het genoten (middel-)loon, maar de ambitie van een schokbestendig "reëel" pensioensysteem, met koopkrachtbehoud op basis van de individuele en werkgeversbijdragen gespaarde pensioenreserves (verhouding: bij elke individueel gespaarde euro legt de werkgever er twee euro bij) die aldus in coöperatief verband worden beheerd, belegd en uitgekeerd via speciaal de daartoe opgerichte pensioenfondsen.

Dus NIET via het z.g. PPI-systeem, waarbij de werkgevers niets (meer) bijdragen aan het sparen voor de oudedagsreserve van hun medewerkers. De VK attendeert hier terecht op in dit artikel.

Prof. Goudswaard heeft zich destijds niet uitgelaten over wat dat zou betekenen voor de hoogte van pensioenuitkeringen. Hij indiceerde wel dat dan het uitkeringspercentage fors lager zou uit komen, dan nu nog het geval is.

Het is maar dat iedere toekomstige gepensioneerde en huidige gepensioneerde zich daar op kan en moet instellen, de 'tering' (uitgavenpatroon) dus moet aanpassen aan de 'nering' de te verwachten inkomsten).

Als zodanig past dit Volkskrant artikel heel goed in deze lijn. Hert rapport Goudswaard is ook de leidraad geweest bij onderhandelingen in de Stichting voor de Arbeid rond het uiteindelijke pensioenakkoord en 2010 en 2011, waar het CNV zich aan heeft geconformeerd. Zie hun Sociaal Politiek Program 2012 op www.cnv.nl.

*Jaap Dijkema,
voorzitter Landelijk groep Senioren van CNV Publieke zaak.*

Leeuwarden, 10 december 2012.

